

Да могу, изумео бих нешто што би човечанству донело сигурнији и хуманији живот!

То је мисао која стално прати Мату Зупца, изумитеља из Новог Сада, који може да се похвали низом проналазака у области обновљивих извора енергије. Власник је три патента, али и 15 домаћих и страних награда. У свету је, дакле, стекао реноме брикетирањем биомасе и награду „Витез града Брисела” 2001. Сада је закупљен новим изазовом, пилот-пројектом производње струје из брзорастуће енергетске шведске врбе. Ипак, Зупцу је било тешко да се присети када је постао проналазач.

– Изумитељ се постаје обично сплетом околности, као тренутни изазов за решавање неког проблема, али само ако човек је човек надарен и поседује знање, упорност и подршку окружења, сарадника – каже он.

Најдражи му је изум поступак брикетирања и пелетирања биомасе (у шта спадају сви лигноцелулозни материјали у пољопривреди и шумарству) као што су дрвна маса, остаци из прераде дрвета и из ратарске производње пшенице, сунцокрете и кукурузне стабљике, трска, бамбус, брзорастућа врба...

То је, каже, патент којим се уз примену одређеног алата на стандардној опреми могу добити важни производи.

– У три речи мојим технолошким поступком добијају се енергент, храна за животиње и дивљач, као и гранулирано органско ђубриво – сумира изумитељ.

Зупцу је овај проналазак посебно важан јер би уз њега сваки човек на селу могао да профитира и хуманије живи. За нашег саговорника сада је најважније да направи мали погон за производњу енергије од обновљиве сировине, брзорастуће врбе, која потиче из Шведске, али тако добро успева у нашем поднебљу да је зове краљицом ових простора.

Реч је о аутохтоној врсти дрвета које се прилагођава свим условима земљишта, а за њен раст може се користити пречишћена отпадна вода из колектора. Тако имамо решење за пречишћавање отпадних вода у руралним срединама и насељима за која су стандардни колектори скупи а неефикасни. Дакле, ту воду користимо за наводњавање брзорастућих енергетских врба које годишње „произведу” 60 до 70 тона енергетског

Мато Зубац,
изумитељство
као животни
стил

Фото Душан Маринковић

И од врбе ЕНЕРГИЈА

Мато Зубац се тренутно посветио прављењу малог погона за производњу енергије од обновљиве сировине, али сећа се необичног представљања потпаљивача за ватру коме један љубитељ чоколаде није одолео мислећи да је његова омиљена посланица

врбовог дрвета по једном хектару. Дрво користимо у енергетским постројењима која когенеративним (когенерација је производња електричне и топлотне енергије у одређеним енергетским постројењима, односно котловским јединицама које производе гас и топлоту пирулентичким путем, што значи да се из врбе, као биомасе, најпре добија биогаз, а потом гориво) путем производе струју и топлоту.

Тако добијено гориво користи се за моторе са унутрашњим сагоревањем, који садржи мотор и генератор за производњу струје. Топлотна енергија настала овим поступком

може да се користи за грејање стамбених или пословних простора, те загревање стакленика, пластеника, све у ближој околини.

– Суштина је да се направи пилот-пројект који ће показати могућност постављања таквих погона на многим локацијама, рецимо у сваком насељу које неминовно производи отпадну воду – објаснио је Зубац и закључио да се овде ради о малим погонима, zgodним за разноразне локације, који ће производити чисту енергију од врбе која се сваке године сече и сваке године пристижу нова стабла.

Шта то човека учини изумитељем или иноватором, питамо нашег саговорника.

– Изумитељ сам и тако се осећам. Појам иноватор није наша реч. Та реч суштински значи иновирање постојећег стање технике, побољшање, рационализовање. Ми имамо лепу српску реч изум и она је права јер се односи на нешто настало из ума. А то је ново стање технике, за шта се једино може добити патент – узвраћа.

Зубац истиче да му је као ствараоцу много значила подршка најближих.

– За све што сам урадио могу да захвалим фамилији која се много чега одрекла како бих ја дошао до успеха у свом раду. Не заборављам ни ослонац на пријатеље, али и пословне партнере – наводи Зубац.

Када говори о својим узорима онда искључиво помиње двојицу највећих наших истраживача светског ранга.

– Морам признати да су моји узор били и остали Михајло Пупин и Никола Тесла. То што су они учинили, непоновљиво је и – необориво – уверен је новосадски изумитељ.

У свом богатом животном путовању, доживљавао је Мато много тога. Неком приликом када је презентовао шта све настаје одређеним патентом, један од производа био је еколошки потпаљивач ватре.

– Лицио је на чоколаду, па сам им га тако и описао, желећи да људи што боље то и виде. Један знатижаљник је пречуо да сам казао „као чоколаде” и пре но што сам се снашао, видео сам да је одломио једно ребро потпаљивача, ставио у уста и почео да једе! Међу присутнима се заориао смех, а брзоплети сладкоуца убрзо је схватио да није све чоколада што личи на чоколаду – не заборавља изумитељ необични догађај.

Бранка Јакшић

ОРДЕН ЗА БРИКЕТИРАЊЕ

Мато Зубац је рођен 1947. у Апатину. Машински факултет завршио у Загребу 1970. и економски факултет у Суботици 1986. Радио је као наставник у средњој техничкој школи, затим у фабрици намештаја у Апатину, на инвестицијама и инвестиционом одржавању. Од 1986. у „Унис Сарајеву” све до 1991. ангажован је на пројектима и програмима брикетирања. Деведесетих је учествовао у пројектима за обновљиве изворе енергије у Војводини.

Године 1994. основао предузеће за технологију брикетирања биомасе у Апатину. Радио је на технолошким поступцима брикетирања и пелетирања биомасе са испитивањима опреме и алата за одређене

технолошке поступке из ове области. У периоду 1986–1998. пустио је у погон педесетак линија брикетирања у земљи и иностранству. Аутор је три патента од којих је за поступак добијања енергетских брикета и палета од свеже биомасе добио највеће признање, „Гран при” у Бриселу, као и златну медаљу „Еурека”. Године 2000. у Бриселу проглашен је за светског лидера у брикетирању биомасе. Већ следеће године у Бриселу уручен му је орден Крста витезова Краљевине Белгије. То признање припада изумитељу који три године заредом постиже високе резултате на међународном сајму проналазача „Еурека”. Потом је награде добио у Москви, Женеви, Новом Саду.